

## جشن بهمن یا بهمنگان



\* سالشمارِ نیاکان ما دوازده ماه و هر ماه سی روز و هر روز نامی داشت. نام دومین روز هر ماه، بهمن می باشد از اینرو در ماه بهمن، روز بهمن، جشن بهمن را برپا می کردند.

\* پیش از هر سخنی، این روز و این جشن را به همه ی ایراندوستان شادباش می گویم و برای همگی، بویژه در این روزها که ویروس کرنا جهانی را به درد سر انداخته، تندرستی آرزو می کنم.

\* واژه ی **بهمن** که به آن **بهمنجه** هم گفته می شود، واژه ایست آوستایی که چم اندیشه ی نیک را دارد. او یکی از هفت **امشاسپندان** نزدیک به اهورامزدا می باشد.

**فرخی سیستانی** می سراید:

عید فرخنده و بهمنجه و بهمن مه را

فرخش باد و خداوند فرخنده گنَاد

\* واژه ی جشن واژه ایست بسیار کهن که بارِ گرانی از سنت های دیرین را به دوش می کشد. این واژه از ریشه ی **بَیْر** اوستایی گرفته شده که در **چَم** ستایش کردن است. به سخنی دیگر جشن همان ستایش و پرستش است، همراه با شادی و سُرور.

\* نگهداری و پاسبانی چهارپایان در جهانِ خاکی به این امشاسپند (بهمن) واگذار شده است. نیاکان ما در این روز از خوردن گوشت خودداری می کردند. هم میهنانِ زرتشتی ما هنوز هم این آیین را انجام می دهند. می توان گفت گونه ای روزه ی گوشت می گرفتند. برخی از مردم در همه ی ماه بهمن اینکار را انجام می دادند.

- **اسدی توسی** سراینده ی سده ی پنجم کوچی (هجری) در فرهنگنامه ی خود به نام ، **لغتِ فُرس** می نویسد: « **بهمنجه** رسم عجم است. چون دو روز از ماه بهمن می گذشت، **بهمنجه** می کردند و این عیدی بود که در آن روز طعام می پختند و بهمن سرخ و بهمن زرد بر کاسه ها می افشانند.»

- **ابوریحان بیرونی** دانشمند بزرگ ایرانی در **تَسکِ النَفهیم** در باره ی **بهمنجه** می نویسد: « **بهمنجه بهمن روز** است از **بهمن ماه**. ایرانیان در این روز بهمن سفید ( نام گیاهی است در کرانه ی خراسان) را با شیر می خورند و بر این باور بودند که یادآثار (حافظه) را بسیار می کند و فراموشی را از میان می برد.»

- یکی دیگر از سنت های این جشن و این روز پوشیدنِ رَخت سپید بود. کسانی که پوشاک سپید بر تن می کردند، با اینکار نمادین، بیزاری خود را از هرگونه ناپاکی، پلیدی، آزار به جانوران نشان می دادند. نیاکان ما در این روز با دسته گلی سپید به دیدار یکدیگر می رفتند.

- در خراسان، در این روز، دیگری را بر سر آتش می گذاشتند و در آن دانه های خوراکی و سبزی می ریختند و می پختند و می خوردند و برای هر یک از داده های پروردگار سپاس به جای می آوردند.

- بر پایه ی نوشته ی **ابوریحان بیرونی** گیاهی هم به نام **امشاسپند بهمن** شناخته شده که گل‌های آن در بهمن ماه باز می شوند. این گیاه بیخی سپید یا سرخ رنگ دارد که مانند زردک خوشبو می باشد و در پزشکی کاربرد دارد. همین گیاه است که در فرانسه Behen نامیده می شود و در گذشته در داروخانه ها، از ریشه ی آن به نام **بهمن سرخ** و یا **بهمن سپید** سود می بردند.

\* در فرهنگِ ایرانِ کهن، **خروس سپید**، در میان پرندگان، از ارزش ویژه ای برخوردار بوده است. جایگاه و ارجمندی این پرنده ی زیبا آنچنان همه جا گیر شده بوده که یونانیانِ باستان آنرا به نام پرنده ی ایران می شناختند. جای پایِ خروس را در میثُخت (استوره) های **کیومرس** و **تهمورس** نیز می توان دید.

\* ایرانیان، کشتن و خوردن گوشت خروس را ناروا می شمردند. زیرا در آیین مهر، **خروس سپید بیک مهر** است. پیروان آیین مهر در پگاهان (سحرگاهان) که خروس بانگ برمی آورد، **تن شویی** کرده و نیایش بامدادی به جا می آوردند و بدینگونه روز خود را می آغازیدند.



\* در اوستا خروس **مرغ ورجاوند ایزدی** نامیده شده و او را **پیک سروش** هم می دانند زیرا نیاکان ما باور داشتند که این خروس است که نخستین پرتوهای خورشید را در بامداد می بیند و با خروشیدن خود در سپیده دم، بیدارباش سرمی دهد. خروش بامدادی این پرنده ی ورجاوند است که در زبان پارسی به خروس دگرگون شده است.

\* برگزیدن **خروس سپید** در میان خروس های رنگارنگ و زیبا نشانه ی پاکی و بی آلایشی درون و برون و بیزاری از خونریزی و کشتار جانوران است.

گردآورنده ژاله دفتریان

دی ماه ۲۵۷۹ ایرانی

ژانویه ۲۰۲۱ ترسایبی (میلادی)